

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

Zdajšnja ureditev denarne socialne pomoči (v nadaljnjem besedilu DP) je določena z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre) in z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17 in 77/18; v nadaljnjem besedilu: ZUPJS).

ZSVarPre določa, da mora vsakdo po svojih sposobnostih zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki ga morajo preživljati, ima pravico do DP v višini in pod pogoji, določenimi s tem zakonom in ZUPJS. Do DP je tako upravičen posameznik, ki sam materialne varnosti po merilih tega zakona začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Okoliščine, na katere bi posameznik lahko vplival, veljavni zakon določa s primeri.

Pogoj za upravičenost do DP osebe, ki je zmožna za delo, je pripravljenost delati oziroma izboljšati svoj položaj. Temeljni pogoj za pridobitev DP je zato vpis v evidenco brezposelnih oseb pri Zavodu Republike Slovenije zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: ZRSZ), kjer mora za delo zmožna oseba v skladu z Zakonom o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 55/17; v nadaljnjem besedilu ZUTD) med drugim iskati zaposlitev oziroma sprejeti primerno oziroma ustrezno zaposlitev. Če brezposelna oseba, ki je prejemnik DP, odkloni ustrezno oziroma primerno zaposlitev, nastopi razlog za izbris iz evidence brezposelnih oseb, kar je v skladu z 28. členom ZSVarPre razlog za ukinitvev DP. Do sprejema novele Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 55/17; v nadaljnjem besedilu ZUTD-D) je že prva zavrnitev ustrezne oziroma primerne zaposlitve pomenila razlog za izbris iz evidence brezposelnih oseb, od sprejema novele dalje pa so se pogoji za izbris omilili, in sicer do izbrisa pride, če oseba naredi dve kršitvi, pri čemer se kot kršitev ne šteje le zavrnitev ustrezne oziroma primerne zaposlitve. ZUTD-D je namreč uvedel postopno sankcioniranje. Če je oseba začasno nezmožna za delo, ji v tem času mirujejo njene obveznosti glede iskanja ustrezne oziroma primerne zaposlitve.

Če je oseba začasno nezaposljiva in poleg storitev ZRSZ zaradi težav v duševnem zdravju, težav z odvisnostjo ter večjih socialnih in drugih podobnih težav potrebuje tudi socialnovarstvene storitve, s katerimi se zagotavlja osebna pomoč, ji za upravičenost do DP ni treba iskati oziroma sprejeti primerne oziroma ustrezne zaposlitve. V tem primeru se v strokovno delo vključi center za socialno delo, ki prek socialnovarstvenih storitev in programov osebi zagotovi pomoč za približevanje na trg dela, ki ima lahko za posledico vpis osebe v evidenco brezposelnih oseb ali celo neposredni vstop osebe na trg dela. Pri obravnavi te posebne skupine brezposelnih upravičencev do DP centri za socialno delo sodelujejo z ZRSZ z namenom razrešitve okoliščin, ki vplivajo na njihovo začasno nezaposljivost.

Sodelovanje ZRSZ in centrov za socialno delo pri obravnavi posebne skupine brezposelnih upravičencev do DP in drugih brezposelnih oseb zdaj ureja 40. člen ZSVarPre.

ZSVarPre glede na različne življenjske primere navaja krivdne razloge, zaradi katerih oseba ne pridobi DP ali se ji ta odvzame. Temeljno vodilo pri določitvi razlogov izhaja iz namena DP, tj. zagotoviti sredstva za preživetje, s katerimi oseba krije minimalne življenjske stroške. DP je torej prejemek, ki posamezniku oziroma družini zagotovi sredstva za osnovno preživetje v času, ko zaradi razlogov, ki niso na strani posameznika, sredstev za preživetje nima. Na drugi strani pa ves čas obstaja obveznost posameznika oziroma odraslega upravičenca do DP v družini, da je pripravljen delati oziroma izboljšati svoj socialni položaj.

Zaradi ohranjanja motivacije brezposelnih oseb za vključenost v programe izboljšanja njihovih zaposlitvenih možnosti (ki niso izobraževalni), spodbujanja nadomestnih oblik institucionalnega varstva, spodbujanja oseb, ki opravljajo določene neformalne oblike dela (in zaradi upoštevanja njihovih dohodkov, ki jih iz tega dela prejemajo in ki niso namenjeni plačilu usposabljanja in izobraževanja, ampak stroškom preživetja, v njihov lastni dohodek), 26. člen ZSVarPre določa, da se njihov minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imeli drugih dohodkov (t. i. cenzus), poveča za dodatek za delovno aktivnost. Dodatek za delovno aktivnost je zdaj urejen kot dodatek k minimalnemu dohodku samske osebe oziroma posameznega družinskega člana, ki bi mu pripadal, če ne bi imel drugih dohodkov, namenjen spodbujanju k delu oziroma ohranjanju motivacije za delo zaposlene osebe, osebe, ki opravlja dejavnost, osebe, ki je vključena v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljnjem besedilu ukrepi APZ) in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki je upravičena do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, osebe, ki ima sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, osebe, ki ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo, ter osebe, ki je vključena v zaposlitveno rehabilitacijo. Dodatek za delovno aktivnost se izračuna na podlagi vrednosti ponderja (ki je odvisen od dejstva, ali gre za prvo ali drugo odraslo osebo, in ali odrasla oseba dela od 60 do 128 ur ali več kot 128 ur), ki cenzus minimalnega dohodka samske osebe oziroma družine povečuje, s čimer postane del DP.

Višina DP, ki naj bi preprečevala absolutno revščino in zagotavljala sredstva za zadovoljevanje minimalnih potreb, ki omogočajo preživetje, se določi tako, da se od višine, ki zadošča za preživetje – od minimalnega dohodka samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine (t.i. cenzus) – odšteje dohodek samske osebe oziroma družine, ugotovljen na način, ki ga določa zakon (lastni dohodek).

Minimalni dohodek samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine se po veljavnem zakonu določi v skladu z ekvivalenčno lestvico in glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega dohodka.

Po ekvivalenčni lestvici, ki je določena v veljavnem ZSVarPre (v nadaljnjem besedilu ekvivalenčna lestvica za DP), znaša DP glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega dohodka 392,75 evra (v nadaljnjem besedilu OZMD), in sicer:

1. prva odrasla oseba: 1 OZMD oziroma 392,75 evra,
2. prva odrasla oseba oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna od 60 do 128 ur na mesec: 1,26 OZMD oziroma 494,87 evra (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,26),
3. prva odrasla oseba oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 1,51 OZMD oziroma 593,05 evra (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,51),
4. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7 OZMD oziroma 274,93 evra,
5. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali nezaposlena oseba in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu, in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76 OZMD oziroma 298,49 evra,
6. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57 OZMD oziroma 223,87 evra,
7. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 0,83 OZMD oziroma 325,98 evra (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost

- prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,26),
8. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna od 60 do 128 ur na mesec: 0,7 OZMD oziroma 274,93 evra (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,13),
 9. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, dokler ga mora ta preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, ki je najstarejši: 0,59 OZMD oziroma 231,72 evra,
 10. povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema: 0,18 OZMD oziroma 70,70 evra.

V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do OZMD določi v polovični višini merila za otroka iz prejšnjega odstavka.

DP je kratkotrajna oziroma začasna pomoč, saj se prvič lahko dodeli največ za obdobje do treh mesecev. Ob nespremenjenih okoliščinah se upravičencu lahko dodeli ponovno za obdobje do šest mesecev. Ne glede na to se lahko dodeli največ za obdobje do 12 mesecev, če zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca, pa tudi trajno, če je oseba trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali je nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in od 65 let za moške ter je brez premoženja, ki se upošteva po ZUPJS, ali je v institucionalnem varstvu in tudi njeni družinski člani izpolnjujejo navedene pogoje.

ZSVarPre določa tudi, da morajo biti pogoji za dodelitev DP izpolnjeni ves čas njenega prejetanja, zato so natančno urejeni sprememba višine DP v tem času (zvišanje in nižanje), sprememba časa prejetanja in prenehanje upravičenosti zaradi spremenjenih okoliščin v času prejetanja DP. Opredeljena sta neupravičeno prejeta DP in njeno vračanje, tako da o vračilu odloči center za socialno delo.

Število prejemnikov in upravičencev do DP se že daljše obdobje postopno zvišuje (preglednica 1).

Upravičenci do DP so osebe, ki izpolnjujejo zakonsko določene pogoje za DP, prejemniki pa so osebe, ki se jim DP izplača. V primeru samske osebe se ta šteje tako kot upravičenec kakor tudi prejemnik DP. V primeru družine pa se DP dodeli za družino kot celoto, izplača pa samo eni osebi. Npr. v štiričlanski družini (dve odrasli osebi, dva otroka) so lahko do DP upravičene samo tri osebe (ena odrasla oseba zaradi izbrisa iz evidence brezposelnih oseb ni upravičena), prejemnik DP pa je v taki družini samo ena oseba.

Med prejemniki DP, ki jih je bilo julija 2018 55.274, prevladujejo samska gospodinjstva (julija 2018 71,5 % gospodinjstev, ki prejemajo DP).

Delež (delovno) aktivnih upravičencev do DP (takih, ki prejemajo zvišani DP zaradi delovne aktivnosti, vključno s prostovoljnim delom pri prostovoljskih organizacijah) že več let počasi narašča (preglednica 4) in je sredi leta 2018 znašal 13,72 % vseh odraslih upravičencev do DP, zdaj pa 14,42 % vseh odraslih upravičencev do DP. Delež dolgotrajnih prejemnikov DP in njegovih upravičencev (oseb, ki DP prejemajo že več kot 24 mesecev v zadnjih 36 mesecih) je zelo visok. Med odraslimi upravičenci do DP je bil delež oseb, ki ga dolgotrajno prejemajo, sredi leta 2018 58 %. Med odraslimi dolgotrajnimi upravičenci do DP jih je sredi leta 2018 11,1 % prejelo tudi dodatek za delovno aktivnost.

Narašča tudi število delovno aktivnih upravičencev do DP (takih, ki prejemajo zvišani DP zaradi delovne aktivnosti, vključno s prostovoljnim delom pri prostovoljskih organizacijah), ki so hkrati pri ZRSZ vpisani v evidenco brezposelnih oseb.

Preglednica 1: Stanje upravičencev do DP in izplačil od januarja 2018 do februarja 2019 (Vir: MDDSZ, ISCS2)

Mesec	Znesek izplačil	Število prejemnikov	Število upravičencev
januar	14.423.893	50.937	78.640
februar	14.641.897	51.266	79.475
marec	14.594.090	51.216	79.355
april	14.493.624	50.854	78.804
maj	14.442.449	50.597	78.636
junij	17.124.038	54.932	84.964
julij	19.393.826	55.274	85.853
avgust	19.651.910	54.528	84.891

september	19.385.754	54.576	85.255
oktober	19.610.282	54.975	85.956
november	20.281.471	56.806	88.250
december	20.319.682	57.348	89.471
januar 2019	20.125.925	56.096	87.690
februar 2019	20.956.110	57.935	91.174

Preglednica 2: Število upravičencev do DP – odraslih in otrok od januarja 2018 do februarja 2019 (Vir: MDDSZ, ISCS2)

Mesec	Število prejemnikov	Število upravičencev	Število odraslih upravičencev	Število upravičencev - otrok
1. 1. 2018	50.337	77.917	57.404	20.513
1. 2. 2018	50.808	78.913	58.016	20.897
1. 3. 2018	50.551	78.411	57.732	20.679
1. 4. 2018	50.401	78.247	57.590	20.657
1. 5. 2018	49.854	77.604	56.979	20.625
1. 6. 2018	53.033	82.051	60.747	21.304
1. 7. 2018	53.544	83.228	61.493	21.735
1. 8. 2018	53.821	83.871	61.896	21.975
1. 9. 2018	54.079	84.435	62.215	22.220
1. 10. 2018	54.500	85.098	62.754	22.344
1. 11. 2018	56.363	87.604	64.880	22.724
1. 12. 2018	57.140	89.286	65.961	23.325
1. 1. 2019	56.096	87.690	64.794	22.896
1. 2. 2019	57.935	91.174	67.121	24.053

V februarju 2019 je bilo vseh upravičencev do DP okoli 91.200, od katerih je bilo odraslih upravičencev do DP okoli 67.200. Kot »odrasli upravičenec« se šteje oseba, ki je sama vlagatelj ali zakonec oziroma partner (praviloma od starosti 15 let). Dve tretjini (okoli 43.000) je upravičencev do DP, ki so pri ZRSZ vpisani v evidenco brezposelnih oseb, od teh je okoli 26.800 oseb, ki so DP prejele devetkrat v zadnjih 12 mesecih.

Dobra tretjina vseh odraslih upravičencev do DP (okoli 22.000 oseb) ni vpisana v nobeno evidenco pri ZRSZ. Od teh oseb je:

- okoli 13.000 takšnih, ki so ob priznanju DP imeli urejeno obvezno socialno zavarovanje na podlagi pravice iz socialnega zavarovanja (prevladujejo upokojenci, ki jih je okoli 7.000, sem spadajo tudi prejemniki nadomestila za invalidnost, prejemniki porodniškega nadomestila izven delovnega razmerja idr.),
- nekaj manj kot 6.000 oseb, ki so v delovnem razmerju,
- nekaj manj 400 oseb, ki so samozaposlene (samostojni podjetnik posameznik, poklicna dejavnost), idr.

1.2 Razlogi za sprejem predloga zakona

Razloge za sprejem je mogoče razvrstiti v tri skupine, in sicer:

1. izločitev dodatka za delovno aktivnost kot dela DP oziroma sprememba ekvivalenčne lestvice za določanje višine minimalnega dohodka za posamezne družinske člane;
2. določitev spodbude za aktivacijo brezposelnih upravičencev do DP;
3. usklajitev veljavnega zakona z Zakonom o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16).

1.2.1 Izločitev dodatka za delovno aktivnost kot dela DP oziroma sprememba ekvivalenčne lestvice za določanje višine minimalnega dohodka za posamezne družinske člane (sprememba 26., 34.a, 50. in 51. člena ZSVarPre oziroma 3., 4., 6. in 7. člen predloga zakona)

V ureditvah evropskih držav obstajajo glede vprašanja motivacije za delo upravičencev do DP različne ureditve (glej 5.1 Prikaz ureditve aktivacijskega dodatka v drugih pravnih sistemih). Kar nekaj evropskih držav spodbuja prejemnike DP k aktivnosti na načine, ki so v preteklosti veljali¹ in deloma še veljajo tudi v Sloveniji. Te države zvišujejo motivacijo za delo upravičencev do DP, ki se zaposlijo ali si začnejo na drug način sami zagotavljati dodatni dohodek z neupoštevanjem dela zaslužka pri izračunu upravičenosti do DP ali različnimi podporami in dodatki. V Mutual Information System on Social Protection (v nadaljnjem besedilu MISSOC) za leto 2018 večinoma ni na voljo podatkov o tem, koliko časa se v dohodku ne upošteva dela zaslužka ali pokojnine.

V Sloveniji so z ZSVarPre določeni trije načini spodbujanja za delo:

1. Pri ugotavljanju upravičenosti do DP se prejemki iz zaposlitve ali priložnostni dohodki upoštevajo pri odločanju o upravičenosti do DP že v naslednjem mesecu od njihovega nastanka. Glede upoštevanja priložnostnih dohodkov je določena spodbuda tako, da se ti dohodki, ki jih je upravičenec prejel v treh koledarskih mesecih pred mesecem vložitve vloge, ne upoštevajo v celoti, temveč se upoštevajo kot lastni dohodek v višini razlike med povprečno mesečno višino teh dohodkov in 0,5 OZMD (ki zdaj znaša 196,75 evra).
2. Posebna ureditev je določena glede študentskega dela, kjer se dohodek ne glede na čas trajanja študentskega dela šteje kot priložnostni dohodek (se ne upošteva v višini povprečja zadnjih treh mesecev, ampak v višini razlike med povprečno mesečno višino teh dohodkov in zdajšnjo višino 196,75 evra), čeprav so izpolnjeni pogoji za štetje tega dohodka za periodični dohodek.
3. Tretja spodbuda je dodatek za delovno aktivnost, ki je urejen kot dodatek k minimalnemu dohodku samske osebe oziroma posameznega družinskega člana, ki bi mu pripadal, če ne bi imel drugih dohodkov. ZSVarPre določa, da je namenjen spodbujanju k delu ali ohranjanju motivacije za delo zaposlenih oseb, oseb, ki opravljajo dejavnost, ohranjanju motivacije brezposelnih oseb za vključenost v programe izboljšanja njihovih zaposlitvenih možnosti (ki niso izobraževalni), spodbujanja nadomestnih oblik institucionalnega varstva in spodbujanja oseb, ki opravljajo določene neformalne oblike dela. Do dodatka za delovno aktivnost pa niso upravičene vse delovno aktivne osebe, npr. osebe, ki delo opravljajo na podlagi pogodbe civilnega prava (npr. podjetne pogodbe).

Višina dodatka za delovno aktivnost (kot povečanje minimalnega dohodka oziroma cenzusa) je odvisna od mesečnega števila ur dela in znaša:

- 0,51 OZMD oziroma 200,30 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,26 OZMD oziroma 102,11 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, ali za vsako naslednjo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,13 OZMD oziroma 51,05 evra (za vsako naslednjo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno).

V nadaljevanju obravnavamo samo dodatek za delovno aktivnost, saj se predlog sprememb ZSVarPre nanaša na spremembo ureditve tega.

Vzpostavitev dodatka za delovno aktivnost

Dodatek za delovno aktivnost je bil uveden z ZSVarPre in se je začel uporabljati 1. januarja 2012 za delovno aktivne osebe, med katere so se šteli zaposlene osebe, osebe, ki opravljajo dejavnost, ter osebe, ki so vključene v ukrepe APZ in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev (osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo), z namenom spodbujanja k zaposlitvi oziroma ohranjanja motivacije za delo.

Za osebe, ki so bile vključene v programe psihosocialne rehabilitacije, so se šteli tiste, da so delovno aktivne od 60 do 128 ur na mesec. OZMD je znašal 260 evrov, ponder za dodatek za delovno aktivnost je v primeru prve odrasle osebe, ki je aktivna več kot 128 ur, znašal 0,56, v primeru, da je bila oseba aktivna od 60 do 128 ur, pa 0,28. Za drugo odraslo osebo je ponder znašal polovično vrednost (0,28 oziroma 0,14). Ob uvedbi dodatka za delovno aktivnost leta 2012 je bila z minimalnim dohodkom za prvo odraslo osebo, aktivno več kot 128 ur na mesec, doseženih 69,41 %

¹ V Sloveniji v preteklosti pri spodbujanju delovne aktivnosti zaposlenih upravičencev do DP ni bil upoštevan del zaslužka pri izračunu upravičenosti do DP. Ugotovilo se je, da so upravičenci do DP spodbudo izkoriščali, zato je bila ukinjena.

minimalne plače.

Upravičencev do DP, ki so imeli dodatek za delovno aktivnost, je bilo sprva malo.

Do večjega števila upravičencev do DP, ki so delovno aktivni, je prišlo zaradi sprejetja Zakona o dopolnitvah in spremembah Zakona o socialno varstvenih prejemkih v letu 2013 (Uradni list RS, št. 99/13), po katerem so bili od septembra 2014 dalje do dodatka za delovno aktivnost upravičeni tudi družinski pomočnik po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek, po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, ter osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu, po zakonu, ki ureja prostovoljstvo. Namen spremembe ZSVarPre sta bila spodbujanje nadomestnih oblik institucionalnega varstva in spodbujanje oseb, ki opravljajo določene neformalne oblike dela.

Zaradi spremembe kroga oseb, upravičenih do dodatka za delovno aktivnost, se je pomembno povečalo število oseb, ki prejemajo nižji dodatek za aktivnost. Za osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu, se namreč na podlagi ZSVarPre šteje, da so delovno aktivne od 60 do 128 ur mesečno (dejansko število opravljenih ur mesečno se ne ugotavlja), zato jim pripada le nižji dodatek za delovno aktivnost.

Kot je razvidno iz preglednic 3 in 4 (v kateri se za delovno aktivne upravičence štejejo vsi, ki dobivajo zvišani DP), se je število upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za aktivnost, občutno povečalo v drugi polovici leta 2014 in v letu 2015, trend zviševanja števila pa se še vedno nadaljuje.

Vendar pa podatki v preglednici 5 tudi jasno kažejo, da se povečuje število oseb, ki so delovno aktivne več kot 128 ur na mesec, kar pomeni, da se povečuje tudi število oseb, ki so do DP (in višjega aktivacijskega dodatka) upravičene, ker (oziroma čeprav) opravljajo delo za plačilo oziroma so zaposlene.² Podatki v preglednici 6 pa kažejo, da v ta delež ne spadajo nadomestne oblike institucionalnega varstva, to so družinski pomočniki po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg in 31/18 – ZOA-A)³, in osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 26/14, 90/15, 75/17 – ZUPJS-G in 14/18).⁴ Teh je malo (decembra 2018 je le 42 družinskih pomočnikov od skupaj 1.362 družinskih pomočnikov prejemalo dodatek za delovno aktivnost, leta 2015 pa 14 od skupaj 993 družinskih pomočnikov).

Upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, je bilo 1. decembra 2017 7.408, 1. junija že 8.332 in 1. decembra 2018 okoli 9.650 oziroma 14,75 % vseh odraslih upravičencev do DP. Vzrok za povečanje števila v zadnjih šestih mesecih je povečanje osnovnega zneska minimalnega dohodka na 385,05 evra za čas od 1. junija 2018 do 31. julija 2018. Ta znesek se je nato julija 2018 uskladil z rastjo cen življenjskih potrebščin, zato od 1. avgusta 2018 dalje znaša 392,75 evra.

Preglednica 3: Število upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, 2012–2019 (Vir: MDDSZ, ISCS2)

² Trbanc, M., Smolej Jež, Dremelj, P. in Narat, T. 2017. Socialni položaj v Sloveniji 2016–2017. Vmesno poročilo. Ljubljana: IRSSV.

³ Družinski pomočnik je oseba, ki invalidni osebi (polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb) nudi pomoč, ki jo potrebuje. Družinskemu pomočniku ni treba kriti materialnih stroškov za življenje invalidne osebe. Družinski pomočnik je lahko le oseba, ki se je z namenom, da bi postala družinski pomočnik, odjavila iz evidence brezposelnih oseb ali je zapustila trg dela. Družinski pomočnik je lahko tudi oseba, ki je v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa pri delodajalcu.

⁴ Delno plačilo za izgubljeni dohodek je osebni prejemek, ki ga prejme eden od staršev ali druga oseba, kadar zapusti trg dela ali začne delati krajši delovni čas od polnega zaradi nege in varstva otroka s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju ali težko ali funkcionalno težko gibalno oviranega otroka ali otroka z določenimi boleznimi s seznama hudih bolezni, ki ga določi minister na predlog pediatrične klinike, ki potrebujejo posebno nego in varstvo. Do delnega plačila je upravičen tudi zakonec ali zunajzakonski partner, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, če te pravice ne koristi mati oziroma oče otroka, in izpolnjuje druge s tem zakonom predpisane pogoje. Pravico ima tudi eden od staršev ali druga oseba, ki neguje in varuje dva otroka ali več otrok z zmerno ali težjo motnjo v duševnem razvoju ali zmerno ali težjo gibalno oviranostjo. Osebe, ki prejemajo delno plačilo za izgubljeni dohodek, imajo skupno zavarovalno podlago kot upravičenci do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok, zato število upravičencev do DP, ki so upravičeni do dodatka za delovno aktivnost zaradi upravičenosti do delnega plačila za izgubljeni dohodek, ni mogoče določiti, je pa iz skupne zavarovalne podlage razvidno, da jih je bilo februarja 2019 skupaj le 17.

Mesec	Oseba je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec		Oseba je delovno aktivna v obsegu nad 128 ur na mesec	
	Prva ali samska odrasla oseba	Vsaka naslednja odrasla oseba	Prva ali samska odrasla oseba	Vsaka naslednja odrasla oseba
1. 12. 2012	108	62	344	429
1. 6. 2013	145	81	477	458
1. 12. 2013	304	107	561	467
1. 6. 2014	298	112	901	574
1. 12. 2014	999	42	1.905	91
1. 6. 2015	1.644	52	2.602	47
1. 12. 2015	1.990	66	2.521	27
1. 6. 2016	2.500	112	3.385	65
1. 12. 2016	2.705	132	3.263	55
1. 6. 2017	3.415	161	3.992	83
1. 12. 2017	3.466	181	3.679	82
1. 1. 2018	3.365	165	3.400	49
1. 2. 2018	3.456	177	3.692	83
1. 3. 2018	3.526	180	3.596	90
1. 4. 2018	3.543	193	3.760	94
1. 5. 2018	3.621	197	3.821	79
1. 6. 2018	3.779	213	4.242	100
1. 7. 2018	3.793	209	4.432	114
1. 8. 2018	3.820	218	4.394	105
1. 9. 2018	3.825	220	4.437	118
1. 10. 2018	3.869	231	4.675	137
1. 11. 2018	3.956	272	4.925	140
1. 12. 2018	4.068	283	5.198	170
1. 1. 2019	3.912	272	4.684	128
1. 2. 2019	4.133	278	5.097	174

Preglednica 4: Odrasli upravičenci do DP, glede na delovno aktivnost, Slovenija 2012 – 2019 (Vir: MDDSZ, ISCS2)

Mesec	Število odraslih upravičencev do DP	Število odraslih upravičencev do DP, ki so delovno aktivni	Delež delovno aktivnih odraslih med vsemi odraslimi upravičenci do DP
1. 12. 2012	48.546	943	1,94
1. 6. 2013	52.542	1.161	2,21
1. 12. 2013	52.837	1.439	2,72
1. 6. 2014	56.961	1.885	3,31
1. 12. 2014	58.749	3.037	5,17
1. 6. 2015	61.423	4.345	7,07
1. 12. 2015	60.056	4.604	7,67
1. 6. 2016	60.196	6.062	10,07
1. 12. 2016	59.137	6.155	10,41
1. 6. 2017	59.903	7.651	12,77
1. 12. 2017	57.952	7.376	12,73
1. 12. 2012	48.546	943	1,94
1. 6. 2013	52.542	1.161	2,21
1. 12. 2013	52.837	1.439	2,72
1. 6. 2014	56.961	1.885	3,31

1. 12. 2014	58.749	3.037	5,17
1. 6. 2015	61.423	4.345	7,07
1. 1. 2018	57.404	6.979	12,16
1. 2. 2018	58.016	7.408	12,77
1. 3. 2018	57.732	7.392	12,80
1. 4. 2018	57.590	7.590	13,18
1. 5. 2018	56.979	7.718	13,55
1. 6. 2018	60.747	8.334	13,72
1. 7. 2018	61.493	8.548	13,90
1. 8. 2018	61.896	8.537	13,79
1. 9. 2018	62.215	8.600	13,82
1. 10. 2018	62.754	8.912	14,20
1. 11. 2018	64.880	9.293	14,32
1. 12. 2018	65.961	9.719	14,73
1. 1. 2019	64.794	8.996	13,88
1. 2. 2019	67.121	9.682	14,42

Preglednici 5: Odrasli upravičenci do DP, glede na delovno aktivnost, ki so zaposleni ali samozaposleni, 2014 – 2019

Dodatek	1. 1. 2014	1. 1. 2015	1. 1. 2016	1. 1. 2017
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe > 128	430	48	26	55
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe 60–128	84	15	21	31
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe > 128	503	1.710	2.264	2.914
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe 60 –128	115	347	486	602
SKUPAJ	1.132	2.120	2.797	3.602

Dodatek	1.1. 2018	1.2. 2018	1.3. 2018	1.4. 2018	1.5. 2018	1.6. 2018	1.7. 2018	1.8. 2018	1.9. 2018	1.10. 2018	1.11. 2018	1.12. 2018	1.1. 2019	1.2. 2019
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe > 128	46	75	78	80	65	82	94	93	109	124	123	148	109	153
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe 60–128	40	46	44	55	45	56	54	59	64	71	94	91	80	88
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe > 128	3.092	3.354	3.260	3.372	3.458	3.826	4.016	3.983	4.041	4.275	4.469	4.711	4.217	4.645
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe 60–128	718	728	732	715	741	809	870	855	858	894	868	913	845	862
Skupaj	3.896	4.203	4.114	4.222	4.309	4.773	5.034	4.990	5.072	5.364	5.554	5.863	5.251	5.748

Preglednica 6: Odrasli upravičenci do DP glede na delovno aktivnost, ki so družinski pomočniki ali so upravičeni do delnega plačila za izgubljeni dohodek, 2014–2018 ter januar in februar 2019

Zavarovalna podlaga	1.1.14	1.1.15	1.1.16	1.1.17	1.1.18	1.6.18	1.12.18	1.1.19	1.2.19
prejemniki delnega plačila za izgubljeni dohodek in upravičenci do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok	20	22	20	22	17	16	17	17	17
družinski pomočnik	14	14	23	24	31	37	42	44	47

Predlagatelj ugotavlja, da je zdaj z minimalnim dohodkom za prvo odraslo osebo, aktivno več kot 128 ur na mesec, doseženih 88,91 % minimalne plače (preglednica 7), kar zmanjšuje motivacijo za delo.

Enako oceno je podal tudi Ekonomski institut za raziskovanja (v nadaljnjem besedilu IER), ki v analizi Minimalni življenjski stroški (2017)⁵ ugotavlja, da je v konkretnih primerih (ne)spodbuda za delo za minimalno plačo odvisna tudi od strukture družine in ekvivalenčne lestvice za minimalni dohodek. Poleg tega je odvisna od dohodnine ter spremembe družinskih in drugih socialnih prejemkov, odvisnih od neto dohodka.

Preglednica 7: Minimalni dohodek (v nadaljnjem besedilu MD) in dodatek za delovno aktivnost (v nadaljnjem besedilu DDA) na podlagi veljavnega OZMD (392,75 EUR), veljavnih ponderjev v primerjavi z neto minimalno plačo 667 EUR (MP)

Ure dela na mesec	MD	DDA	DDA kot % od MP	MD in DDA kot % od MP
Od 60 do 128 ur	1 OZMD 392,75	0,26 OZMD 102,11	15,3	74,19
več kot 128 ur	1 OZMD 392,75	0,51 OZMD 200,3	30,03	88,91
Od 60 do 128 ur	0,57 OZMD 231,72	0,13 OZMD 51,06	7,6	41,22
več kot 128 ur	0,57 OZMD 231,72	0,26 OZMD 102,11	15,3	48,87

Ugotovitve iz prakse

Dodeljevanje nižjega zneska dodatka za delovno aktivnost upravičencem do DP, ki opravljajo prostovoljsko delo v prostovoljskih organizacijah, druge upravičence do DP, ki opravljajo delovno aktivnost, postavlja v neenak položaj, saj je število ur opravljenega prostovoljskega dela lahko bistveno manjše od sicer zahtevanih 60 ur aktivnosti na mesec.

V praksi prihaja tudi do primerov, ko so osebe na ZRSZ opravičene iskanja zaposlitve zaradi začasne nezmožnosti za delo, na CSD pa ob izpolnjevanju vseh zakonsko določenih pogojev za upravičenost do DP samodejno prejmejo višjo DP zaradi opravljanja prostovoljskega dela.

Prav tako se zaznavajo nepravilnosti pri ustanavljanju društev, v katera se osebe včlanijo le z namenom pridobivanja

⁵http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/sociala/Analiza_IER_Minimalni_zivljenjski_stroski_2017.pdf, str. 26.

dodatka za delovno aktivnost zaradi opravljanja prostovoljskega dela.

Analiza podatkov Ministrstva za javno upravo, ki so jih zagotovile prostovoljske organizacije in organizacije s prostovoljskim programom, vpisane v vpisnik – v letu 2017 je oddalo poročilo o prostovoljskem delu v skladu z Zakonom o prostovoljstvu 1650 prostovoljskih organizacij in organizacij s prostovoljskim programom, od tega je oddalo poročilo 1499 prostovoljskih organizacij in 151 organizacij s prostovoljskim programom – je pokazala, da je bilo v letu 2017 največ vpisanih prostovoljskih organizacij in organizacij s prostovoljskim programom v osrednjeslovenski in podravski regiji.⁶ V osrednjeslovenski in podravski regiji pa je statistično tudi največ upravičencev do DP.

Prostovoljsko delo lahko postane oziroma postaja samo sebi namen, in dejansko ne pomeni tudi izboljšanja kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika.⁷

Sestava minimalnega dohodka

Dodatek za delovno aktivnost je zdaj del DP (kar pomeni, da se samodejno poveča ob zvišanju osnovnega zneska minimalnega dohodka) in zvišuje minimalni dohodek družine, zaradi česar se prag za pridobitev DP zvišuje (npr. cenzus, ki pomeni mejo preživetja za štiričlansko družino, znaša 1.080,06 evra; zaradi aktivnosti enega starša ali obeh staršev, pa se ta cenzus umetno poviša na 1.280,36 evra oziroma 1.382,48 evra). Dodatek za delovno aktivnost torej ni samostojna pravica, ampak je del DP. To pomeni, da je minimalni dohodek z ZSVarPre določenih delovno aktivnih oseb povečan za dodatek za delovno aktivnost zaradi dejstva, ker se oseba šteje kot delovno aktivna. Če bi se prag za pridobitev DP izračunal brez dodatka za delovno aktivnost, bi bila njegova višina nižja, pri čemer bi samska oseba oziroma družina še vedno imela zagotovljena sredstva za osnovno preživetje.

Razlogi za novo ureditev

Razlog 1

Namen DP je, da samski osebi oziroma družini začasno pomaga, če nima dovolj sredstev za preživetje. DP je po svoji naravi namenjena za preživetje, in ne za življenje. Primarno socialno varnost mora posameznik in družina prejeti iz socialnih zavarovanj, ki so bila ustanovljena in so namenjena temu, da zagotavljajo posamezniku ustrezno socialno varnost ob nastanku najbolj obremenjujočih socialnih primerov v življenju posameznika, kot so bolezen, poškodba, materinstvo, invalidnost, starost in smrt. Cilj DP je torej, da se oseba, ki je zmožna za delo, čim prej zaposli oziroma sama skrbi zase, saj mora minimalni dohodek izpolnjevati dve pomembni zahtevi: zadovoljevati mora osnovne potrebe in ne sme povzročati izgube motivacije za delo (Stanovnik in Stropnik, 1998, str. 3).

Pomembno je, da država na vseh ravneh sprejema tudi ukrepe, ki spodbujajo in motivirajo posameznika za delo. Vendar morajo biti ti ukrepi takšni, da ne povzročajo neaktivnosti.

ZSVarPre ima že vgrajene mehanizme, ki spodbujajo delo:

- upoštevanje dohodkov le v določeni višini – v primerjalni ureditvi ugotavljamo, da enak ukrep določajo tudi druge države,
- dodatek za delovno aktivnost – kot del denarne socialne pomoči – gre za ukrep oziroma institut, ki ga primerjalna ureditev ne pozna.

Razlog 2

Predlagatelj ugotavlja, da se je z dvigom OZMD v letu 2018 zagotovila višja socialna varnost vseh ogroženih oseb:

- dvig OZMD v juniju 2018 na 385,04 evra za obdobje do 31. decembra 2018 je razširil krog novih upravičencev do DP, hkrati pa se je povečal znesek DP dotedanjim upravičencem,
- enak učinek je imela uskladitev OZMD v avgustu 2018 na 392,75 evra,
- novela ZSVarPre-G je raven socialne varnosti (392,75 evra) ohranila tudi po 1. januarju 2019, in sicer za vse upravičence DP, tudi samske, pare brez otrok in družine.

⁶ Skupno poročilo o prostovoljstvu za leto 2017, Ministrstvo za javno upravo.

⁷ Trbanc, M., Smolej Jež, Dremelj, P. in Narat, T. 2017. Socialni položaj v Sloveniji 2016 -2017. Vmesno poročilo. Ljubljana: IRSSV.

Razlog 3

Predlagatelj ugotavlja tudi, da dodatek za delovno aktivnost ni ustrezno umeščen v institut DP in dejansko povzroča tveganje za neaktivnost, saj se je zaradi tega dodatka cenzus za DP zelo približal meji minimalne plače. Cenzus za DP skupaj z dodatkom za delovno aktivnost, kakor že omenjeno, zdaj dosega že 88,91 % minimalne plače (za osebo, ki dela na mesec več kot 128 ur, kar pomeni zaposlitev za krajši delovni čas 32 ur na teden). Dvig OZMD na 392,75 evra je povzročil dvig cenzusa za pridobitev DP, z uporabo dodatka za delovno aktivnost pa že ruši eno temeljnih načel dodeljevanja DP, tj. da upravičenec do DP ne more biti v ugodnejšem socialnem položaju od tistega, ki si sredstva za preživetje zagotavlja z delom ali na podlagi pravic iz dela.

Razlog 4

Predlagatelj tudi ugotavlja, da pri uporabi instituta dodatka za delovno aktivnost prihaja do nepravilnosti predvsem pri izvajanju prostovoljskega dela.

Kakor že omenjeno, je namreč do dodatka za delovno aktivnost upravičena oseba, ki ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljsko delo, če letno opravi najmanj 24 ur prostovoljskega dela. Po ZSVarPre je takšna oseba upravičena le do nižjega dodatka za delovno aktivnost, in sicer se šteje, da so te osebe delovno aktivne od 60 do 128 ur mesečno (cenzus se poveča za 102 evra) ne glede na to, ali dejansko delajo. V praksi prihaja do primerov, ko so osebe na ZRSZ opravičene iskanja zaposlitve zaradi začasne nezmožnosti za delo (torej jim ni treba iskati zaposlitve), na CSD pa imajo ob izpolnjevanju vseh zakonsko določenih pogojev samodejno višjo DP zaradi dodatka za delovno aktivnost. Prostovoljsko delo tako lahko postane oziroma postaja samo sebi namen in dejansko ne pomeni izboljšanja kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika. Zaznava se tudi, da se ustanovljajo društva, v katera se osebe včlanijo le z namenom pridobivanja dodatka za delovno aktivnost zaradi sklenjenega pisnega dogovora o prostovoljskem delu.

Razlog 5

Število upravičencev do DP hitro narašča. V primerjavi s februarjem 2018 (79.475) se je število upravičencev povečalo za okoli 11.700. Glavni razlog je povečanje osnovnega zneska minimalnega dohodka z 297 evrov na 385,04 evra (392,75 evra), na povečanje pa vpliva tudi dodatek za delovno aktivnost, ki umetno zvišuje premoženjski cenzus za pridobitev DP. Dodatek za delovno aktivnost prejema okoli 9.700 upravičencev do DP. Od vseh upravičencev do DP (to je približno 91.200) je okoli 67.200 odraslih, kar pomeni 14,42 % vseh odraslih upravičencev do DP.

Namen DP ni, da postane redni dodatek za delovno aktivno populacijo, temveč da zagotavlja sredstva za premostitev, ko se oseba/družina znajde v situaciji socialne ogroženosti in nanjo ne more vplivati. Dodatek za aktivnost kot spodbuda in motivacija za delo je zato treba zagotoviti iz drugih virov oziroma glede na z aktivnostmi, ki jih oseba opravlja.

Predlagatelj zato predlaga, da se dodatek za delovno aktivnost nadomesti z novo spodbudo, in sicer da plačilo, ki ga prejme brezposelni upravičenec do DP, vključen v ukrepe APZ, katerih cilj je zaposlitev, ne vpliva na višino DP.

Predlog nove ureditve

Glede na zgoraj navedeno predlagatelj za upravičence do DP, ki so delovno aktivni, predlaga izločitev dodatka za delovno aktivnost iz DP ter njegovo nadomestitev z novo spodbudo, in sicer da plačilo, ki ga prejme brezposelni upravičenec do DP, vključen v ukrepe APZ, katerih cilj je zaposlitev, in brezposelni upravičenec, vključen v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ne vpliva na višino DP oziroma vpliva, če posameznik prejema dohodek nad zakonsko določenim zneskom, do katerega se dohodek ne upošteva (glej tudi 1.2.2 Določitev spodbude za aktivacijo brezposelnih upravičencev do DP).

Namen predloga nove ureditve

DP je zadnji ukrep, nekakšna »varnostna mreža«, s katero država prestreže materialno ogrožene osebe in jim zagotovi sredstva za preživetje. Gre za ukrep, ki mora biti zagotovljen hitro, učinkovito in ciljno predvsem z namenom, da se delovno aktivna populacija kar najhitreje vrne na trg dela, torej da se posameznik vrne v stanje, ko je ponovno

sam sposoben zagotoviti sredstva za preživetje.

Namen predloga nove ureditve (skupaj s spremembami pokojninske zakonodaje in zakonodaje na trgu dela) sta hitrejša aktivacija upravičencev do DP in zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do DP.

Posledice predloga nove ureditve za posameznika oziroma družine

Navedeni predlog za štiričlansko družino (dve odrasli osebi in dva otroka) pri delovni aktivnosti več kot 128 ur mesečno ene odrasle osebe (neto minimalna plača v višini 667 evrov) in upravičenosti do otroškega dodatka pomeni, da taka družina prejme 418,93 evra DP, z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost pa bo prejela 218,63 evra DP. Kljub znižanju DP bo družina še vedno prejela DP za zadovoljevanje minimalnih življenjskih stroškov. To bo zmanjšalo razpoložljiva sredstva družine, vendar pa bo imela osnovna sredstva za preživetje, kar je namen DP, še vedno zagotovljena.

Preglednica 9: Cenzus za DP in višina DP za štiričlansko družino pri delovni aktivnosti več kot 128 ur mesečno (višji ponder)

Z dodatkom za delovno aktivnost			
OZMD	392,75		
število zaposlenih staršev	0	1	2
ponder	2,75	3,26	3,52
cenzus	1080,06	1280,36	1382,48
dohodek	0,00	667,11	1334,22
otroški dodatek (zmanjšan za 20 % višine otroškega dodatka za prvega otroka iz prvega dohodkovnega razreda, tj. za 22,86 evra)	194,32	194,32	112,01
DP	885,74	418,93	0
Brez dodatka za delovno aktivnost			
OZMD	392,75		
število zaposlenih staršev	0	1	2
ponder	2,75	2,75	2,75
cenzus	1080,06	1080,06	1080,06
dohodek	0,00	667,11	1334,22
otroški dodatek	194,32	194,32	112,01
DP	885,74	218,63	0,00

Za samsko osebo, zaposleno za 6 ur ali več (plača 500 evrov), pa pomeni, da je upravičena do DP v višini 93,05 evra (razlika med minimalnim dohodkom 1,51 OZMD oziroma 593,03 evra in lastnim dohodkom 500 evrov), z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost pa do DP ne bo več upravičena, saj bo z lastnim dohodkom (plačo) presegala minimalni dohodek, ki samski osebi zagotavlja osnovno preživetje in zdaj znaša 392,75 evra. Tudi tej osebi se bodo zmanjšala razpoložljiva sredstva, vendar bo z lastnim dohodkom še vedno imela zagotovljena sredstva za osnovno preživetje, kar je namen DP.

1.2.2 Določitev spodbude za aktivacijo brezposelnih upravičencev do DP (sprememba 11. člena ZSVarPre oziroma 1. člen predloga zakona)

Če se upravičenec do DP vključi v ukrepe APZ ali zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, CSD v skladu z veljavno zakonodajo na novo izračuna upravičenost do DP, prejeto plačilo iz omenjene vključitve pa upošteva kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja upravičenca.

Zaradi izločitve dodatka za delovno aktivnost kot dela DP se predlaga nov ukrep, ki ga pozna tudi primerjalna zakonodaja, in sicer, da prejemek brezposelnih oseb, vključenih v ukrepe APZ, katerih cilj je zaposlitev, in oseb, vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ne vpliva na višino DP. Predlaga se tudi meja, do katere se omenjeni dohodek ne upošteva, in sicer največ v višini 0,51 osnovnega zneska minimalnega dohodka, kar je najvišji zdaj veljavni dodatek za delovno aktivnost za osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur mesečno.

Namen predloga nove ureditve (skupaj s spremembami pokojninske zakonodaje in zakonodaje na trgu dela) sta hitrejša aktivacija upravičencev do DP ter zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z neupoštevanjem dohodkov iz ukrepov APZ in zaposlitvene rehabilitacije po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov se razbremenjujejo tudi CSD (ni potrebna izdaja nove odločbe zaradi prejema dohodka; v zadnjem letu je bilo zaradi odločanja o dodatku za delovno aktivnost izdanih okoli 13.000 odločb) in upravičenci do DP, ki se zdaj izogibajo aktivnostim v aktivni politiki zaposlovanja ali zaposlitveni rehabilitaciji po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ker se bojijo, da bodo prejeli nižjo DP ali jo celo izgubili.

1.2.3 Uskladitev veljavnega zakona z Zakonom o partnerski zvezi (sprememba 26., 34.a in 34.b. člena ZSVarPre oziroma 3., 4. in 5. člen predloga zakona)

Registrirana istospolna partnerska skupnost se je z Zakonom o partnerski zvezi preoblikovala v partnersko zvezo, če partnerja nista podala izjave ali sta izjavila, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo. Če sta partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti izjavila ali je eden od njiju izjavil, da ne želita oziroma ne želi preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo, je registrirana istospolna partnerska skupnost prenehala. Partnerska zveza ima enake pravne posledice kot zakonska zveza, nesklenjena partnerska zveza pa kot zunajzakonska skupnost. ZSVarPre vsebuje določbe, ki se nanašajo na registrirano istospolno partnersko skupnost, zato je potrebna uskladitev 26., 34.a in 34.b člena ZSVarPre z veljavno zakonodajo.

2. CILJI, NAČELA IN POGlavITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Namen sprememb (skupaj s spremembami pokojninske zakonodaje in zakonodaje na trgu dela) sta hitrejša aktivacija upravičencev do DP ter zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do DP, z neupoštevanjem z zakonom določene višine dohodkov iz ukrepov APZ pa se razbremenjujejo CSD (ni potrebna izdaja nove odločbe zaradi prejema dohodka).

2.2 Načela

Pri pripravi zakona smo upoštevali **načelo subsidiarnosti** glede odgovornosti posameznika za zagotavljanje lastne socialne varnosti in socialne varnosti njegovih družinskih članov. Načelo je v predlog zakona vključeno z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost kot dela denarne socialne pomoči.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Predlogi rešitev so predstavljeni pod točko 1 Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

b) Način reševanja:

Načini reševanja so predstavljeni pod točko 1 Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

Paketna obravnava z drugimi zakoni ni potrebna.

č) Usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) in na portalu E-demokracija 26. 3. 2019. Pripombe, predloge in mnenja je bilo mogoče sporočati do 25. 4. 2019.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

- Škofijska Karitas Celje,
- Karitas in Rdeči križ,
- JZ Socio – Terensko delo z odvisniki od prepovedanih drog,
- Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste Polje,
- Združenje DrogArt,
- Zveza svobodnih sindikatov Slovenije,
- Slovenska filantropija,
- CNVOS,
- IRSSV,
- Društvo Delavska svetovalnica in Svobodni sindikati Slovenije.

Socialna zbornica Slovenije in Strokovni svet Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti predlog zakona v celoti podpirata.

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje tudi:

- Skupnosti občin Slovenije SOS
- Združenju občin Slovenije ZOS
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS.

Predlogi in pripombe s strani občin niso bile podane.

Pripombe, ki so se nanašale na nestrinjanje z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost, niso bile upoštevane.

Bistvena odprta vprašanja:

– Dodatek za delovno aktivnost je za marsikoga spodbuda in vstopna točka, da se vključi v program Socialno vključevanje ranljivih skupin v prostovoljstvo, zato se predlagajo ohranitev dodatka za delovno aktivnost in za zmanjšanje možnosti zlorab naslednji ukrepi:

- spodbujanje takega okolja in sistemskih rešitev, kjer bo delo vrednota in bo vsak delavec ustrezno in dostojno plačan za opravljeno delo,
- sprejem davčnih olajšav za povečanje minimalne plače ali ukrepe, ki prejemnikom minimalne plače omogočijo

- uveljavljanje enakih subvencij in olajšav, kot jih imajo prejemniki denarne socialne pomoči,
- dodatek lahko prejmejo samo prostovoljci organizacij, ki imajo status nevladnih organizacij v javnem interesu, pri čemer je v dogovoru izrecno in jasno navedena vsebina programa in prostovoljskega dela,
- določen je obseg minimalnih ur vključenosti, prilagojen sposobnostim vključene osebe, in primerljiv z vključitvami v druge programe socialne aktivacije,
- za organizacijo izvajanja prostovoljstva je potreben strokovno usposobljeni mentor,
- dogovor o prostovoljstvu se lahko sklene največ za eno leto z možnostjo podaljšanja,
- člani organov prostovoljskih organizacij niso upravičeni do prejemanja dodatka,
- na poziv centra za socialno delo mora organizacija podati poročilo o vsebini programa in podpisano evidenco opravljenih ur za prejemnika dodatka.

– Predlog zakona je korak v napačno smer, saj tiste, ki že zdaj živijo pod pragom revščine, potiska še globlje v njeno brezno. Odvzemajo se jim pravice, ki jim zdaj omogočajo osnovno preživetje. Večino skrbi za socialno najšibkejšo država že leta prelaga na nevladne organizacije in civilno družbo.

– V predlog niso zajete konkretne alternative oziroma rešitve za spodbujanje delovne aktivnosti pri prejemnikih denarne socialne pomoči. Za tak poseg v socialne pravice je potreben strateški premislek, saj bo sicer povzročil res hude stiske med najbolj ogroženimi državljani. Argument, da se z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost zmanjšuje tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči, temelji na prepričanju, da so vsi revni ljudje tudi leni. Nikjer ni navedeno, kaj se bo zgodilo z družinami, ki bodo ostale brez denarne socialne pomoči ali prejemale nižjo denarno socialno pomoč. V predlogu je navedeno, da bo zagotovljena celovita obravnava posameznika, vendar za to niso predvideni ukrepi.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona v letih 2019 in 2020 prinaša pozitivne finančne učinke (prihranek) za proračun občin in državnih proračun.

Predlog zakona nima finančnih posledic za druga javna finančna sredstva.

Predlog zakona nima vpliva na pokojninsko blagajno. Vpliv na zdravstveno blagajno pa bi lahko bil, če bi osebe, ki izgubijo pravico do DSP, bile obvezno zavarovane iz naslova pravice do plačila prispevka za OZZ. Kakšen vpliv ima, ni mogoče oceniti, saj se ne ve, kako bodo obvezno zdravstveno zavarovane.

a) finančne posledice za državni proračun

Denarna socialna pomoč in varstveni dodatek

Ob upoštevanju podatkov o številu upravičencev do denarne socialne pomoči (pri katerih je bil upoštevan dodatek za delovno aktivnost) na dan 1. 12. 2018 se ocenjuje, da se bo zmanjšalo število prejemnikov za 1.572 družin oziroma samskih oseb (oziroma 4.149 upravičencev)⁸. Ti zdaj prejema denarno socialno pomoč v skupni višini 175.071,07 evra mesečno. Nižjo denarno socialno pomoč bo prejelo 7.648 družin oziroma samskih oseb (oziroma 18.975 upravičencev)⁹. Tem se bo denarna socialna pomoč znižala za dodatek za delovno aktivnost, ki ga zdaj prejema v skupni višini 1.160.831,59 evra mesečno.

Zaradi dviga osnovnega zneska minimalnega dohodka od 1. junija 2018 dalje na 385,05 evra, ki se je 1. avgusta 2019 uskladil na 392,75 evra, je prišlo do premika cenzusa delovno aktivnih upravičencev do denarne socialne pomoči do bližine minimalne plače, zaradi česar nastajajo neustrezna razmerja med denarno socialno pomočjo in (najnižjimi) plačami, zmanjšuje se pripravljenost za delo in povečuje neaktivnost.

Neupoštevanje ponderja za delovno aktivnost pomeni, da do denarne socialne pomoči ne bodo upravičene osebe,

⁸ Z novelo ZSVarPre-G je bilo preprečeno, da bi v januarju 2019 na podlagi novele ZSvarPre-F osnovni znesek minimalnega dohodka padel na 331,26 eur in povzročil, da 3.599 družin/samskih oseb izgubi denarno socialno pomoč in da se 52.486 družinam/samskim osebam DSP zmanjša.

⁹ Enako kot prejšnja opomba.

katerih lastni dohodek je presegal seštevek minimalnih dohodkov članov družine, brez upoštevanja ponderja za dodatek za aktivnost. Družine oziroma samske osebe, ki so upravičene do denarne socialne pomoči v nižji ali enaki višini, kot je dodatek za delovno aktivnost, do denarne socialne pomoči ne bodo več upravičene.

Ob upoštevanju podatkov o številu upravičencev do varstvenega dodatka, pri katerih je bil upoštevan dodatek za delovno aktivnost na dan 1. 12. 2018, se ocenjuje, da se bo število upravičencev za varstveni dodatek zmanjšalo za 13 samskih oseb (oziroma 13 upravičencev). Obstajajo tudi primeri, ko ima partner oziroma zakonec upravičenca do varstvenega dodatka dodatek za delovno aktivnost in je višina tega višja, kot je višina denarne socialne pomoči. V tem primeru bo del dodatka za delovno aktivnost vplival tudi na zmanjšanje varstvenega dodatka – omenjeni dodatek za delovno aktivnost zdaj znaša 3.497,81 evra mesečno. Ocenjuje se, da bo nižji varstveni dodatek prejelo 35 družin oziroma samskih oseb (oziroma 35 upravičencev).

Prihranek za državni proračun bo tako znašal 1.335.902,66 evra mesečno za denarno socialno pomoč in 3.497,81 evrov mesečno za varstveni dodatek, skupaj torej okoli 1,34 mio evrov mesečno oziroma 16,1 mio evrov letno.

Pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17 in 77/18)

Upravičenci do denarne socialne pomoči, ki zaradi izločitve dodatka za delovno aktivnost ne bodo več upravičeni do denarne socialne pomoči, ne bodo več upravičeni tudi do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. To pravico krije Republika Slovenija v višini dejanskih zdravstvenih stroškov, ko ti nastanejo. Ocene prihranka v državnem proračunu zaradi neupravičenosti do te pravice ni mogoče podati, saj je prihranek odvisen od uveljavljanja dejanskih zdravstvenih stroškov.

– za leto 2019

Pod pogojem, da se začnejo določbe zakona uporabljati 1. julija 2019, se ocenjuje, da bodo finančne posledice na proračunski postavki 3562 – Transferi socialno ogroženim nižje za **8,04 mio evrov**.

– za leto 2020

Ocenjuje se, da bodo finančne posledice na proračunski postavki 3562 – Transferi socialno ogroženim nižje za **16,2 mio evrov**.

b) finančne posledice za proračun občin

Zaradi izločitve dodatka za delovno aktivnost in neupravičenosti do denarne socialne pomoči, ki je temeljni pogoj za upravičenost do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje (strošek občin), do te pravice ne bo več upravičenih 669 oseb. Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje, ki ga plačujejo občine, zdaj znaša 33,53 evra, zato se ocenjuje, da bo prihranek za proračun občin znašal 22.300 evrov mesečno oziroma 270.000 evrov letno.

– za leto 2019

Pod pogojem, da se začnejo določbe zakona uporabljati 1. julija 2019, se ocenjuje se, da bodo finančne posledice za občinski proračun nižje za **134.000 evrov**.

– za leto 2020

Ocenjuje se, da bodo finančne posledice za občinski proračun nižje za **270.000 evrov**.

Zaradi neupoštevanja dohodkov iz aktivne politike zaposlovanja in vključitve v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov glede DP se bo prihranek za državni in občinski proračun zmanjšal. Ocenjuje se, da za manjši znesek bo prihranek za državni in občinski proračun nekoliko zmanjšal. Ocenjuje se, da za manjši znesek.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE SPODBUDE ZA DELO V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

AVSTRIJA

Osebe, ki so sposobne za delo, morajo biti pripravljene opravljati razumno delo. Brezposelni prejemniki denarne socialne pomoči se morajo prijaviti na javnem zavodu za zaposlovanje (Arbeitsmarktservice). Uporabljajo se merila za upravičenost iz zakona o zavarovanju za primer brezposelnosti ne le glede sprejemanja primernega dela, temveč tudi glede primernih ponudb za usposabljanje, ukrepov za usposabljanje, tečajev nemškega jezika itd. Obstajajo izjeme, na primer zaradi starosti (moški nad 65 let, ženske nad 60 let), nege ali stalnega šolskega ali poklicnega usposabljanja, ki se je začelo in izvajalo namenoma pred 18. letom starosti (z izjemo univerzitetnega študija)

NEMČIJA

Samo kadar lahko upravičenec do nadomestila za preživljanje (Hilfe zum Lebensunterhalt) dela kljub omejenim zmožnostim (zaradi zdravja ali starosti), pomoč vključuje tudi ponudbo ustrezne zaposlitve ter pripravo in usmerjanje upravičene osebe. Upravičenci morajo sprejeti ustrezno zaposlitev in sodelovati v potrebnih pripravah.

Upravičenci, ki so sposobni delati, in osebe, ki skupaj z njimi živijo v skupnem gospodinjstvu (Bedarfsgemeinschaft), morajo uporabiti vse možnosti, da bi si izboljšale socialni položaj. Upravičenci, ki so sposobni za delo, morajo sodelovati pri vseh delovno usmerjenih ukrepih vključevanja.

HRVAŠKA

Tisti, ki so sposobni za delo, morajo biti registrirani pri hrvaškem zavodu za zaposlovanje in morajo sprejeti vsako ponudbo dela, ne glede na njihovo usposobljenost ali izkušnje, vključno z začasnimi in sezonskimi zaposlitvami. Če upravičenci do denarne socialne pomoči zavrnejo ponudbo za zaposlitev ali prekinijo zaposlitev, se njihova pravica do nadomestila prekine.

Naslednje skupine oseb so izvzete iz teh zahtev:

- osebe, ki imajo kot pet let do starostne upokojitve,
- otroci, mlajši od 15 let,
- osebe, starejše od 65 let,
- invalidne osebe,
- otroci od 15. leta do 18. leta starosti, če so v rednem izobraževanju (do 29 let),
- začasno nezaposljive osebe,
- nosečnice in matere do šest mesecev po porodu in
- starši, ki skrbijo za otroka do starosti enega leta, za dvojčka do tretjega leta in za otroka s hudo invalidnostjo do sedmega leta.

ŠVEDSKA

Vsakdo si mora prizadevati za zaposlitev z zadostno plačo, in sicer dokler je sposoben za delo. Obstaja veliko ukrepov na trgu dela, pri katerih mora prejemnik sodelovati, da bi prejel pomoč. Prejemniki imajo dostop tudi do javnega zavoda za zaposlovanje. Od 1. julija 2016 je bila zgoraj navedena zahteva vključena v Zakon o socialnih storitvah (pred tem je bila to zahteva iz sodne prakse). Poleg teh zahtev lahko urad za socialno varstvo zahteva, da oseba, ki prejema socialno pomoč, sodeluje pri pridobivanju delovnih izkušenj ali drugih dejavnostih za spodbujanje

spretnosti, ki jih organizira občina, pod pogojem, da ni bilo mogoče zagotoviti ustreznega programa s področja politike trga dela za posameznika.

Preglednica 10: Spodbuda za delo za prejemnike DP v evropskih državah

Država	Spodbuda za neupoštevanje dela zaslужka
Češka	30 % zaslужka iz zaposlitve
Luksemburg	do največ 30 % zjamčenega minimalnega dohodka gospodinjstva vsak poklicni dohodek otroka, mlajšega od 25 let, do najvišjega zjamčenega minimalnega dohodka za prvo odraslo osebo (1.401,18 EUR na mesec)
Finska	mesečni dohodek pod 150 EUR
Malta	35 % minimalne plače
Velika Britanija	prvih 5,65 EUR zaslужka iz dela s skrajšanim delovnim časom (11 EUR, če DP prejema par, 23 EUR za edinega starša)

Vir: MISSOC, 2018.

5.2 PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic:

Predlog zakona ima administrativne posledice pri delu centrov za socialno delo. Predlog zakona prinaša razbremenitev centrov za socialno delo, ki imajo pri ugotavljanju dodatka za delovno aktivnost dodatno administrativno obremenitev z dopolnjevanjem upravnega postopka. Izločitev dodatka za delovno aktivnost kot dela denarne socialne pomoči bo tako zmanjšala administrativno obremenitev centrov za socialno delo.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Ob upoštevanju podatkov o številu upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka (pri katerih je bil upoštevan dodatek za delovno aktivnost) na dan 1. 12. 2018 se ocenjuje, da se bo zmanjšalo število prejemnikov za 1.572 družin oziroma samskih oseb (oziroma 4.149 upravičencev, od tega 2.397 odraslih in 1.752 otrok). Število upravičencev za varstveni dodatek se bo zmanjšalo za 13 samskih oseb (oziroma 13 upravičencev). Nižjo denarno socialno pomoč bo prejelo 7.648 družin oziroma samskih oseb (oziroma 18.975 upravičencev, od tega 10.858 odraslih in 8.117 otrok).

Obstajajo primeri, ko ima partner oziroma zakonec upravičenca do varstvenega dodatka dodatek za delovno aktivnost in je višina tega višja od denarne socialne pomoči. V tem primeru bo del dodatka za delovno aktivnost vplival tudi na zmanjšanje varstvenega dodatka. Ocenjuje se, da bo nižji varstveni dodatek prejelo 35 družin oziroma samskih oseb

(oziroma 35 upravičencev).

Upravičenci do denarne socialne pomoči, ki zaradi izločitve dodatka za delovno aktivnost ne bodo več upravičeni do denarne socialne pomoči, prav tako ne bodo več upravičeni do pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, število upravičencev do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje pa se bo zmanjšalo za 669 oseb.

Te osebe bodo imele z lastnim dohodkom oziroma skupnim lastnim dohodkom družine (oziroma denarno socialno pomočjo) še vedno zagotovljena sredstva za osnovno preživetje, kar je namen denarne socialne pomoči.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Predlog zakona ne bo imel učinkov na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen ciljnim skupinam ter širši javnosti prek medijev in spleta. Izvajanje sprejetega zakona bo spremljal Inštitut Republike Slovenija za socialno varstvo.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) in na portalu E-demokracija 26. 3. 2019. Pripombe, predloge, mnenja je bilo mogoče podati do 25. 4. 2019.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

- Škofijska Karitas Celje,
- Karitas in Rdeči križ,
- JZ Socio – Terensko delo z odvisniki od prepovedanih drog,
- Zveza prijateljev mladine Ljubljana Moste Polje,
- Združenje DrogArt,
- Zveza svobodnih sindikatov Slovenije,
- Slovenska filantropija,
- CNVOS,
- IRSSV,
- Društvo Delavska svetovalnica in Svobodni sindikati Slovenije.

Socialna zbornica Slovenije in Strokovni svet Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti predlog zakona v celoti podpirata.

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje tudi:

- Skupnosti občin Slovenije SOS,

- Združenju občin Slovenije ZOS,
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS.

Predlogi in pripombe s strani občin niso bile podane.

Pripombe, ki so se nanašale na nestrinjanje z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost, niso bile upoštevane.

Bistvena odprta vprašanja:

– Dodatek za delovno aktivnost je za marsikoga spodbuda in vstopna točka, da se vključi v program Socialno vključevanje ranljivih skupin v prostovoljstvo, zato se predlagajo ohranitev dodatka za delovno aktivnost in za zmanjšanje možnosti zlorab naslednji ukrepi:

- spodbujanje takega okolja in sistemskih rešitev, kjer bo delo vrednota in bo vsak delavec ustrezno in dostojno plačan za opravljeno delo,
- sprejem davčnih olajšav za povečanje minimalne plače ali ukrepe, ki prejemnikom minimalne plače omogočijo uveljavljanje enakih subvencij in olajšav, kot jih imajo prejemniki denarne socialne pomoči,
- dodatek lahko prejmejo samo prostovoljci organizacij, ki imajo status nevladnih organizacij v javnem interesu, pri čemer je v dogovoru izrecno in jasno navedena vsebina programa in prostovoljskega dela,
- določen je obseg minimalnih ur vključenosti, prilagojen sposobnostim vključene osebe, in primerljiv z vključitvami v druge programe socialne aktivacije,
- za organizacijo izvajanja prostovoljstva je potreben strokovno usposobljeni mentor,
- dogovor o prostovoljstvu se lahko sklene največ za eno leto z možnostjo podaljšanja,
- člani organov prostovoljskih organizacij niso upravičeni do prejemanja dodatka,
- na poziv centra za socialno delo mora organizacija podati poročilo o vsebini programa in podpisano evidenco opravljenih ur za prejemnika dodatka.

– Predlog zakona je korak v napačno smer, saj tiste, ki že zdaj živijo pod pragom revščine, potiska še globlje v njeno brezno. Odvzemajo se jim pravice, ki jim zdaj omogočajo osnovno preživetje. Večino skrbi za socialno najšibkejšo država že leta prelaga na nevladne organizacije in civilno družbo.

– V predlog niso zajete konkretne alternative oziroma rešitve za spodbujanje delovne aktivnosti pri prejemnikih denarne socialne pomoči. Za tak poseg v socialne pravice je potreben strateški premislek, saj bo sicer povzročil res hude stiske med najbolj ogroženimi državljani. Argument, da se z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost zmanjšuje tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči, temelji na prepričanju, da so vsi revni ljudje tudi leni. Nikjer ni navedeno, kaj se bo zgodilo z družinami, ki bodo ostale brez denarne socialne pomoči ali prejemale nižjo denarno socialno pomoč. V predlogu je navedeno, da bo zagotovljena celovita obravnava posameznika, vendar za to niso predvideni ukrepi.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN O ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba ni sodelovala.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

- mag. Ksenija Klampfer, ministrica
- Breda Božnik, državna sekretarka
- Tilen Božič, državni sekretar
- mag. Barbara Tiselj, generalna direktorica Direktorata za socialne zadeve
- mag. Valentina Vehovar, vodja Sektorja za pravice iz javnih sredstev
- Marjetka Kovšca, sekretarka

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18) se v 11. členu za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena se pri uveljavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči kot dohodek, vendar največ v višini 0,51 osnovnega zneska minimalnega dohodka, ne upošteva:

- dodatek za aktivnost, po predpisih, ki urejajo zaposlovanje, oseb, ki so vključene v ukrepe aktivne politike zaposlovanja, katerih cilj je zaposlitev, in
- dohodek oseb, vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.«.

2. člen

V 17. členu se v prvem odstavku črta besedilo »ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti«.

3. člen

26. člen se spremeni tako, da se glasi:

»26. člen

(merila za določitev višine minimalnega dohodka)

(1) Višina minimalnega dohodka za vlagatelja in njegovega posameznega družinskega člana vlagatelja se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi po naslednjih merilih:

1. prva odrasla oseba: 1,
2. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kakor starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7,
3. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kakor osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76,
4. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57,
5. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, dokler ga mora ta preživljati v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja: 0,59.

(2) V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka določi v polovični višini merila iz prejšnjega odstavka.

(3) Za prvo odraslo osebo se štejejo:

1. samska oseba,

2. mladoletna oseba brez staršev, ker so ti umrli ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi,

3. polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega potekajo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi.

(4) Za prvo odraslo osebo v družini se štejejo:

1. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, od katerih nobena nima statusa aktivne osebe, oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog po tem zakonu,

2. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo, ki imata obe status aktivne osebe, oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog po tem zakonu,

3. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo, od katerih ima ena status aktivne osebe, oseba, ki ima status aktivne osebe, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog po tem zakonu,

4. v primeru enostarševske družine oseba, ki je roditelj.

(5) Za naslednjo odraslo osebo v družini se šteje polnoletna oseba, ki se po tem zakonu šteje kot član družine in ki ni otrok iz 5. točke prvega odstavka tega člena.

(6) Za aktivno osebo se šteje oseba, ki je zaposlena ali nezaposlena in je zmožna za delo.

(7) Šteje se, da imajo osebe iz 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena, ki niso družinski člani, dovolj lastnih sredstev za preživljanje, če njihov dohodek presega minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imele drugih dohodkov.

(8) V primeru otroka, ki živi v enostarševski družini po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, se višina minimalnega dohodka za družino za vsakega takega otroka poveča za 18 odstotkov osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.«.

4. člen

V 34.a členu se v drugem odstavku črta besedilo »dodatki za delovno aktivnost iz 26. člena tega zakona in«.

V četrtem odstavku se v 1. točki črta besedilo »oziroma oseba, s katero je umrli živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti« in v 3. točki črta besedilo »ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti«.

5. člen

V 34.b členu se v drugem odstavku besedilo »606 eurov za samsko osebo oziroma 909 eurov za družino« nadomesti z besedilom »617 eurov za samsko osebo oziroma 925 eurov za družino«.

V tretjem odstavku se v 1. točki črta besedilo »oziroma oseba, s katero je umrli živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti« in v 3. točki črta besedilo »ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti«.

Sedmi odstavek se črta.

6. člen

V 50. členu se v drugem odstavku v 3. točki besedilo »5. točke« nadomesti z besedilom »3. točke«.

7. člen

V 51. členu se v četrtem odstavku v 3. točki besedilo »5. točke« nadomesti z besedilom »3. točke«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

8. člen (dokončanje postopkov)

Postopki za uveljavljanje pravice do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, se dokončajo po določbah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18).

9. člen (začetek veljavnosti in uporabe zakona)

(1) Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne prvega dne v mesecu, ki sledi mesecu, v katerem je ta zakon uveljavljen.

(2) Do začetka uporabe določb tega zakona se glede vprašanj, ki jih te določbe urejajo, uporabljajo določbe Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18).

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Če se upravičenec do denarne socialne pomoči vključi v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov ali v ukrepe aktivne politike zaposlovanja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, katerih cilj je zaposlitev, center za socialno delo v skladu z veljavno zakonodajo na novo izračuna upravičenost do denarne socialne pomoči, prejeta plačila iz omenjenih vključitev pa upošteva kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja upravičenca.

Zaradi izločitve dodatka za delovno aktivnost kot dela denarne socialne pomoči se predlaga nov ukrep, in sicer da dohodek iz ukrepov aktivne politike zaposlovanja, katerih cilj je zaposlitev, ter dohodek oseb, vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ne vpliva na denarno socialno pomoč oziroma se ne upošteva kot dohodek pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči. Predlaga se tudi meja, do katere se omejeni dohodek ne upošteva, in sicer največ v višini 0,51 osnovnega zneska minimalnega dohodka, kar je veljavni najvišji dodatek za delovno aktivnost za osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kakor 128 ur mesečno.

Namen predloga (skupaj s spremembami pokojninske zakonodaje in zakonodaje na trgu dela) sta hitrejša aktivacija upravičencev do denarne socialne pomoči in zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in se ga hkrati usposobi tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo »primarno obveznost«, tj. sam zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov.

Z neupoštevanjem dohodkov iz ukrepov aktivne politike zaposlovanja, katerih cilj je zaposlitev in zaposlitvena rehabilitacija po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, se razbremenjujejo tudi centri za socialno delo, saj zaradi prejema novega dohodka ne bo več treba izdajati novih odločb za denarno socialno pomoč in upravičence do denarne socialne pomoči, ki se izogibajo aktivnostim v aktivni politiki zaposlovanja in zaposlitveni rehabilitaciji po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, ker se bojijo, da bodo prejeli nižjo denarno socialno pomoč ali jo celo izgubili.

K 2. členu:

Registrirana istospolna partnerska skupnost se je z Zakonom o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16) preoblikovala v partnersko zvezo, če partnerja nista podala izjave ali sta izjavila, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo. Če sta partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti izjavila ali je eden od njiju izjavil, da ne želi preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo, je registrirana istospolna partnerska skupnost prenehala. Partnerska zveza ima enake pravne posledice kot zakonska zveza, neskljenjena partnerska zveza pa kot zunajzakonska skupnost. Črtanje besedila v prvem odstavku 17. člena veljavnega zakona pomeni uskladitev z veljavno zakonodajo.

K 3. členu:

Sprememba besedila 1., 2. in 3. točke četrtega odstavka 26. člena veljavnega zakona pomeni uskladitev z veljavno zakonodajo. Registrirana istospolna partnerska skupnost se je z Zakonom o partnerski zvezi (Uradni list RS, št. 33/16) preoblikovala v partnersko zvezo, če partnerja nista podala izjave ali sta izjavila, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo. Če sta partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti izjavila ali je eden od njiju izjavil, da ne želi preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo, je registrirana istospolna partnerska skupnost prenehala. Partnerska zveza ima enake pravne posledice kot

zakonska zveza, nesklenjena partnerska zveza pa kot zunajzakonska skupnost.

Predlaga se tudi izločitev dodatka za delovno aktivnost kot dela denarne socialne pomoči.

Dodatek za delovno aktivnost je zdaj del denarne socialne pomoči (kar pomeni, da se samodejno zviša ob zvišanju osnovnega zneska minimalnega dohodka) in zvišuje minimalni dohodek družine, zaradi česar se prag za pridobitev denarne socialne pomoči zvišuje. To pomeni, da je minimalni osebni dohodek zaposlenih povečan z dodatkom za delovno aktivnost zato, ker oseba dela. Če bi se prag za pridobitev denarne socialne pomoči izračunal brez dodatka za delovno aktivnost, bi bil znesek tega nižji, pri čemer bi samska oseba oziroma družina še vedno imela zagotovljena sredstva za osnovno preživetje.

Namen denarne socialne pomoči je, da samski osebi oziroma družini začasno pomaga, ko nima dovolj sredstev za preživetje. Denarna socialna pomoči je namenjena za preživetje, in ne življenje. Primarno socialno varnost morata posameznik in družina prejeti iz socialnih zavarovanj, ki so bila ustanovljena in so namenjena temu, da zagotavljajo posamezniku ustrezno socialno varnost ob nastanku najbolj obremenjujočih socialnih primerov v življenju posameznika, kot so bolezen, poškodba, materinstvo, invalidnost, starost in smrt. Cilj denarne socialne pomoči je torej, da se oseba, ki je zmožna za delo, čim prej zaposli oziroma zagotovi, da bo sama skrbela zase, saj mora minimalni dohodek izpolnjevati dve pomembni zahtevi: zadovoljevati mora osnovne potrebe in ne sme povzročati izgube motivacije za delo (Stanovnik in Stropnik, 1998, str. 3).

Pomembno je, da država na vseh ravneh sprejema tudi ukrepe, ki spodbujajo in motivirajo posameznika za delo. Vendar morajo biti ti ukrepi takšni, da ne povzročajo tveganja za neaktivnost.

Veljavni zakon ima že vgrajene mehanizme, ki spodbujajo delo:

- upoštevane dohodkov le v določeni višini – v primerjalni ureditvi ugotavljamo, da enak ukrep določajo tudi druge države,
- dodatek za delovno aktivnost kot del denarne socialne pomoči – gre za ukrep oziroma institut, ki ga primerjalna ureditev ne pozna.

Predlagatelj ugotavlja, da se je z zvišanjem osnovnega zneska minimalnega dohodka v letu 2018 zagotovila višja socialna varnost vseh ogroženih oseb:

- zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka v juniju 2018 na 385,04 evra za obdobje do 31. decembra 2018 je razširil krog novih upravičencev do denarne socialne pomoči, hkrati pa se je povečal znesek denarne socialne pomoči dotedanjim upravičencem,
- enako posledico je povzročila uskladitev osnovnega zneska minimalnega dohodka v avgustu 2018 na 392,75 evra,
- zadnja novela Zakona o socialno varstvenih prejemkih, objavljena v Uradnem listu RS, št. 73/18, pa je raven socialne varnosti (392,75 evra) ohranila tudi po 1. januarju 2019, in sicer za vse upravičence do denarne socialne pomoči, tudi samske, pare brez otrok in družine.

Predlagatelj ugotavlja tudi, da dodatek za delovno aktivnost ni ustrezno umeščen v institut denarne socialne pomoči in dejansko povzroča tveganje za neaktivnost, saj se je zaradi tega dodatka cenzus za denarno socialno pomoč zelo približal meji minimalne plače. Cenzus za denarno socialno pomoč skupaj z dodatkom za delovno aktivnost zdaj dosega že 88, 91 % minimalne plače (za osebo, ki dela na mesec več kot 128 ur, to pomeni zaposlitev za krajši delovni čas 32 ur na teden). Zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka na 392,75 evra je povzročil višji cenzus za pridobitev denarne socialne pomoči, z uporabo dodatka za delovno aktivnost pa že ruši eno temeljnih načel dodeljevanja denarne socialne pomoči, tj. da upravičenec do denarne socialne pomoči ne more biti v ugodnejšem socialnem položaju od tistega, ki si sredstva za preživetje zagotavlja z delom ali na podlagi pravic iz dela.

Predlagatelj ugotavlja tudi, da pri uporabi instituta dodatka za delovno aktivnost prihaja do nepravilnosti predvsem pri izvajanju prostovoljskega dela. Do dodatka za delovno aktivnost je namreč upravičena oseba, ki ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljsko delo, če letno opravi najmanj 24 ur prostovoljskega dela. Po veljavnem zakonu je takšna oseba upravičena le do nižjega dodatka za delovno aktivnost, in sicer se šteje, da so te osebe delovno aktivne od 60 do 128 ur mesečno (cenzus se poveča za 102 evra) ne glede na to, ali dejansko delajo. V praksi prihaja do primerov, ko so osebe na Zavodu Republike Slovenija za zaposlovanje upravičene do iskanja zaposlitve zaradičasne nezmožnosti za delo (torej jim ni treba iskati zaposlitve), na centru za socialno delo pa imajo ob izpolnjevanju vseh zakonsko določenih pogojev samodejno višjo denarno socialno pomoč zaradi dodatka

za delovno aktivnost. Prostovoljsko delo tako lahko postane oziroma postaja samo sebi namen in dejansko ne pomeni tudi krepitev kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika. Zaznava se tudi, da se ustanavljajo društva, v katera se osebe včlanijo le zaradi pridobivanja dodatka za delovno aktivnost zaradi sklenjenega pisnega dogovora o prostovoljskem delu.

Število upravičencev do denarne socialne pomoči hitro narašča. V primerjavi s februarjem 2018 (79.475), se je število upravičencev povečalo za okoli 11.700. Glavni razlog je zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka z 297 evrov na 385,04 evra (392,75 evra), na povišanje pa tudi vpliva dodatek za delovno aktivnost, ki umetno povišuje premoženjski cenzus za pridobitev denarne socialne pomoči. Dodatek za delovno aktivnost prejema okoli 9.700 upravičencev do denarne socialne pomoči. Od vseh upravičencev do denarne socialne pomoči (to je približno 91.200) je okoli 67.200 odraslih, kar je 14,42 % vseh odraslih upravičencev do denarne socialne pomoči.

Namen denarne socialne pomoči ni, da postane redni dodatek za delovno aktivno populacijo, temveč da zagotavlja sredstva za premostitev, ko je oseba/družina socialno ogrožena in nanjo ne more vplivati. Dodatek za aktivnost kot spodbudo in motivacijo za delo je zato treba zagotoviti iz drugih virov oziroma povezano z aktivnostmi, ki jih oseba izvaja.

Glede na zgoraj navedeno predlagatelj za upravičence do denarne socialne pomoči, ki so delovno aktivni, predlaga izločitev dodatka za delovno aktivnost iz denarne socialne pomoči ter nadomestitev tega z novo spodbudo (navedeno določa 1. člen predloga zakona), in sicer da dohodek, ki ga prejme brezposelni upravičenec do denarne socialne pomoči, vključen v ukrepe aktivne politike zaposlovanja, katerih cilj je zaposlitev, in v zaposlitveno rehabilitacijo po predpisih o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, do zakonsko določene višine ne vpliva na višino denarne socialne pomoči.

Denarna socialna pomoč je namreč skrajni ukrep, »varnostna mreža«, s katero država prestreže materialno ogrožene osebe in jim zagotovi sredstva za preživetje. Gre za ukrep, ki mora biti zagotovljen hitro, učinkovito in ciljno predvsem z namenom, da se delovno aktivna populacija kar najhitreje vrne na trg dela, torej da se posameznik vrne v stanje, ko je ponovno sam sposoben zagotoviti sredstva za preživetje.

Namena predloga nove ureditve (skupaj s spremembami pokojninske zakonodaje in zakonodaje na trgu dela) sta torej hitrejša aktivacija upravičencev do denarne socialne pomoči in zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in se ga hkrati usposobi tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo »primarno obveznost«, tj. sam zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov.

Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči.

Navedeni predlog za štiričlansko družino (dve odrasli osebi in dva otroka) pri delovni aktivnosti več kot 128 ur mesečno ene odrasle osebe (neto minimalna plača v višini 667 evrov) in upravičenosti do otroškega dodatka pomeni, da taka družina zdaj prejme 418,93 evra denarne socialne pomoči, z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost pa bo prejela 218,63 evra denarne socialne pomoči. Kljub znižanju denarne socialne pomoči bo družina še vedno prejela denarno socialno pomoč za kritje minimalnih življenjskih stroškov. To bo zmanjšalo razpoložljiva sredstva družine, vendar bo ta imela osnovna sredstva za preživetje, kar je tudi namen denarne socialne pomoči, še vedno zagotovljena.

Za samsko osebo, zaposleno za šest ur ali več (plača 500 evrov), to pomeni, da je zdaj upravičena do denarne socialne pomoči v višini 93,05 evra (razlika med minimalnim dohodkom 1,51 osnovnega zneska minimalnega dohodka oziroma 593,03 evra in lastnim dohodkom 500 evrov), z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost pa do denarne socialne pomoči ne bo več upravičena, saj bo z lastnim dohodkom (plačo) presegala minimalni dohodek, ki samski osebi zagotavlja osnovno preživetje in zdaj znaša 392,75 evra. Tudi tej osebi se bodo zmanjšala razpoložljiva sredstva, vendar bo z lastnim dohodkom še vedno imela zagotovljena sredstva za osnovno preživetje, kar je namen denarne socialne pomoči.

K 4. členu:

Registrirana istospolna partnerska skupnost se je z Zakonom o partnerski zvezi preoblikovala v partnersko zvezo, če partnerja nista podala izjave ali pa sta izjavila, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo. Če sta partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti izjavila ali je eden od njiju izjavil, da ne želi preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo, je registrirana istospolna partnerska skupnost prenehala. Partnerska zveza ima enake pravne posledice kot zakonska zveza, neskljenjena partnerska zveza pa kot zunajzakonska skupnost. Črtanje besedila v 1. in 3. točki četrtega odstavka 34.a člena veljavnega zakona pomeni uskladitev z veljavno zakonodajo.

K 5. členu:

Nadomestitev besedila v 1. in 3. točki tretjega odstavka 34.b člena veljavnega zakona pomeni uskladitev z veljavno zakonodajo. Registrirana istospolna partnerska skupnost se je z Zakonom o partnerski zvezi preoblikovala v partnersko zvezo, če partnerja nista podala izjave ali pa sta izjavila, da želita preoblikovanje registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo. Če sta partnerja registrirane istospolne partnerske skupnosti izjavila ali je eden od njiju izjavil, da ne želi preoblikovanja registrirane istospolne partnerske skupnosti v partnersko zvezo, je registrirana istospolna partnerska skupnost prenehala. Partnerska zveza ima enake pravne posledice kot zakonska zveza, neskljenjena partnerska zveza pa kot zunajzakonska skupnost.

Sedmi odstavek 34.b člena veljavnega zakona določa, da zneska iz drugega odstavka tega člena minister, pristojen za socialno varstvo, na novo določi s sklepom v letu po letu, v katerem po zadnjih znanih končnih podatkih Statističnega urada Republike Slovenije o pragu tveganja revščine gospodarska rast preseže dva odstotka bruto domačega proizvoda. Drugi odstavek istega člena pa določa, da je do pravice do izredne denarne socialne pomoči kot pomoč pri kritju stroškov pogreba (v nadaljnjem besedilu pogrebnina) upravičen družinski član umrlega, če je bil na dan smrti umrlega upravičen do socialnovarstvenih pravic po tem zakonu, ali katerega lastni dohodek oziroma skupni lastni dohodek družine, pri izračunu katerega se ne upoštevajo denarna socialna pomoč in varstveni dodatek po tem zakonu, otroški dodatek po zakonu, ki ureja družinske prejemke, in državna štipendija po zakonu, ki ureja štipendiranje, ni presegal 606 evrov za samsko osebo oziroma 909 evrov za družino.

Zneska 606 evrov za samsko osebo oziroma 909 evrov za družino sta cenzus za upravičenost do pogrebnine in sta bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 99/13) določena na podlagi zadnjih znanih končnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije o pragu tveganja revščine. Določba sedmega odstavka 34. b člena veljavnega zakona je bila izvedena s Sklepom o določitvi cenzusa pri posebni obliki izredne denarne socialne pomoči kot pomoč pri kritju stroškov pogreba od januarja 2017, objavljenem v Uradnem listu RS, št. 82/16. Na podlagi tega sklepa zneska iz drugega odstavka 34.b člena veljavnega zakona sedaj znašata 617 evrov za samsko osebo in 925 evrov za družino in se ne usklajujeta več, zato se v drugem odstavku 34. člena veljavnega zakona predlaga, da se besedilo »606 evrov za samsko osebo oziroma 909 evrov za družino« nadomesti z besedilom »617 evrov za samsko osebo oziroma 925 evrov za družino« ter črtanje sedmega odstavka.

K 6. in 7. členu:

Zaradi predloga spremembe 26. člena veljavnega zakona (glej 3. člen predloga zakona) oziroma ekvivalenčne lestvice za denarno socialno pomoč je treba popraviti sklic v 3. točki drugega odstavka 50. člena veljavnega zakona in v 3. točki četrtega odstavka 51. člena veljavnega zakona.

K 8. členu:

Predlaga se, da se postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka (saj sprememba višine ali upravičenosti do denarne socialne pomoči vpliva na pravico do varstvenega dodatka), ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, dokončajo po veljavnih določbah Zakona o socialno varstvenih prejemkih. V postopke za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka so zajeti ne samo postopki za odločanje o omenjenih pravicah na vlogo stranke, s katero stranka uveljavlja pravico ali želi sporočiti spremembo veljavne odločbe, ampak tudi postopki, ki jih v skladu z veljavnim zakonom lahko oziroma mora po uradni dolžnosti zaradi nastopa spremembe začeti pristojni center za socialno delo.

K 9. členu:

Zaradi predlaganih sprememb je potrebna manjša prilagoditev informacijskega sistema, ki je podpora pri odločanju o upravičenosti do denarne socialne pomoči, zato je predviden zamik začetka uporabe tega zakona na prvi dan naslednjega meseca po mesecu začetka njegove veljavnosti. Prav tako se pravica do denarne socialne pomoči in varstveni dodatek v skladu z veljavnim zakonom priznata od prvega dne naslednjega meseca po mesecu vložitve vloge, o spremembi veljavne odločbe pa se na novo odloči na prvi dan naslednjega meseca po nastanku spremembe, zato je v skladu z načelom enakosti pred zakonom za postopke za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka določeno, da se določbe predloga zakona začnejo uporabljati na prvi dan naslednjega meseca po mesecu začetka njegove veljavnosti.

Določeno je tudi, da se do začetka uporabe določb tega zakona uporabljajo določbe veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

11. člen

(ugotavljanje dohodka in premoženja)

(1) Pri uveljavljanju pravice do denarne socialne pomoči se pri ugotavljanju materialnega položaja upoštevajo osebe, določene z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, njihov dohodek in premoženje, razen načina in obdobja upoštevanja dohodka in premoženja, glede katerih se uporablja ta zakon.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se glede načina in obdobja upoštevanja dohodka iz dejavnosti ter dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, uporablja zakon, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

17. člen

(upoštevanje preživnine osebam, ki so jih starši dolžni preživljati)

(1) Osebam, ki so poročene, živijo v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti ali postanejo starši in skrbijo za otroka in so jih zaradi šolanja dolžni preživljati starši, se ob izpolnjevanju drugih pogojev po tem zakonu in po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, v lastni dohodek šteje preživnina, ki jo prejema na podlagi izvršljivega pravnega naslova.

(2) Če višina preživnine ni določena z izvršljivim pravnim naslovom, se osebam iz prejšnjega odstavka v lastni dohodek šteje preživnina v višini dejansko prejetih sredstev.

(3) Kadar višina preživnine, določena na podlagi izvršljivega pravnega naslova ali dogovora, ali dejansko prejeta preživnina ne dosega višine minimalnega dohodka, ki bi posamezniku pripadal, če ne bi imel drugih dohodkov, mora oseba iz prvega odstavka tega člena dokazati, da ji preživninski zavezanec v skladu z njegovo oziroma njihovo zmožnostjo preživnine ne more oziroma ne morejo izplačevati v višji višini oziroma da je za uveljavljanje pravice do preživnine v višini minimalnega dohodka, ki bi ji pripadal, če ne bi imela drugih dohodkov, vložila ustrezno pravno sredstvo, z izjavo, kje je vložila ustrezno pravno sredstvo.

(4) Če pristojni center za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: center za socialno delo) ugotovi, da starši k preživljanju oseb iz prvega odstavka tega člena ne prispevajo, jih pozove k sklenitvi oziroma izvrševanju dogovora ali sporazuma o preživljanju.

26. člen

(merila za določitev višine minimalnega dohodka)

(1) Višina minimalnega dohodka za vlagatelja in posameznega družinskega člana vlagatelja se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi po naslednjih merilih:

1. prva odrasla oseba: 1,
2. prva odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec: 1,26 (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,26),
3. prva odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 1,51 (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,51),
4. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7,
5. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76,
6. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57,
7. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 0,83 (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,26),
8. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec: 0,7 (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,13),
9. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, dokler ga je ta dolžna preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja: 0,59.

(2) V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka določi v polovični višini merila iz prejšnjega odstavka.

(3) Kot prva odrasla oseba se šteje:

1. samska oseba,
2. mladoletna oseba brez staršev, ker so ti umrli ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki s skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi,
3. polnoletna oseba, dokler so jo starši v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, dolžni preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so sproženi ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi.

(4) Kot prva odrasla oseba v družini se:

1. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti, od katerih nobena nima statusa aktivne osebe, šteje tista oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,
2. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti, ki imata obe status aktivne osebe, šteje tista oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči oziroma tista

oseba, ki ima status delovno aktivne osebe, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,

3. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti, od katerih ima ena status aktivne osebe, šteje tista oseba, ki ima status aktivne osebe, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,

4. v primeru enostarševske družine, šteje tista oseba, ki je roditelj.

(5) Za naslednjo odraslo osebo v družini se šteje polnoletna oseba, ki se po tem zakonu šteje v družino in ki ni otrok iz 9. točke prvega odstavka tega člena.

(6) Kot aktivna oseba se šteje oseba, ki je zaposlena ali nezaposlena in je zmožna za delo.

(7) Dodatek za delovno aktivnost je dodatek k minimalnemu dohodku delovno aktivne samske osebe ali odraslega družinskega člana, namenjen spodbujanju k delu ali ohranjanju motivacije za delo.

(8) Kot delovno aktivne osebe se štejejo zaposlene osebe, osebe, ki opravljajo dejavnost, osebe, ki so vključene v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinski pomočnik po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo, ter osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo.

(9) Za osebe iz prejšnjega odstavka, ki so vključene v programe psihosocialne rehabilitacije, ter za osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljnem delu, se šteje, da so delovno aktivne v obsegu od 60 do 128 ur na mesec.

(10) Za osebe, ki opravljajo dejavnost, se štejejo osebe, ki opravljajo katerokoli samostojno dejavnost, kot so samostojni podjetniki posamezniki ali samostojne podjetnice posameznice po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, osebe, ki opravljajo kmetijsko in gozdarsko dejavnost, osebe, ki z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali kakšno drugo kulturno dejavnost, osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost s področja zdravstva, socialne varnosti, znanosti ali zasebno veterinarsko dejavnost, osebe, ki opravljajo odvetniško ali notarsko dejavnost, osebe, ki opravljajo duhovniško oziroma drugo versko službo.

(11) Za osebe, ki opravljajo dejavnost, se šteje, da so delovno aktivne v obsegu več kot 128 ur na mesec, razen če se iz drugih okoliščin ugotovi drugače.

(12) Šteje se, da imajo osebe iz 4. in 5. točke prvega odstavka tega člena, ki niso družinski člani, dovolj lastnih sredstev za preživljanje, če njihov dohodek presega minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imele drugih dohodkov.

(13) V primeru otroka, ki živi v enostarševski družini po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, se višina minimalnega dohodka za družino za vsakega takega otroka poveča za 18 odstotkov osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.

34.a člen

(posebna oblika izredne denarne socialne pomoči po smrti družinskega člana)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se družinskemu članu umrlega kot posebna oblika izredne denarne socialne pomoči dodeli enkratna izredna denarna socialna pomoč v višini osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.

(2) Do pravice iz prejšnjega odstavka je upravičen družinski član umrlega, če je bil na dan smrti umrlega upravičen do socialno varstvenih pravic po tem zakonu ali katerega lastni dohodek oziroma katerega skupni lastni dohodek družine,

pri izračunu katerega se ne upoštevajo denarna socialna pomoč in varstveni dodatek po tem zakonu, otroški dodatek po zakonu, ki ureja družinske prejemke in državna štipendija po zakonu, ki ureja štipendiranje, ni presegal višine njegovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov, določenega na način iz 50. člena tega zakona, pri čemer se dodatki za delovno aktivnost iz 26. člena tega zakona in krivdni razlogi iz 28. člena tega zakona ne upoštevajo.

(3) Pri izračunu višine minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov, določenega na način iz 50. člena tega zakona, se šteje, da samo družinski član umrlega, ki uveljavlja pravico iz tega člena, izpolnjuje pogoj iz drugega odstavka 50. člena tega zakona.

(4) Kot družinski člani umrlega iz tega člena se štejejo naslednje osebe:

1. zakonec oziroma oseba, s katero je umrli živel v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo oziroma oseba, s katero je umrli živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
2. otroci in pastorki,
3. starši oziroma oseba, s katero eden izmed staršev živi v zakonski zvezi ali v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
4. bratje ali sestre, nečaki ali nečakinje ter vnuki ali vnukinje.

(5) Vloga za enkratno izredno denarno socialno pomoč iz prvega odstavka tega člena se vložijo pri pristojnem centru za socialno delo v roku enega leta od datuma smrti umrlega. Vlogi je treba priložiti dokazilo o smrti, če podatek ni vpisan v matični register o smrti.

(6) Enkratna izredna denarna socialna pomoč iz prvega odstavka tega člena se dodeli in izplača vlagatelju kot pomoč za vse družinske člane umrlega.

34.b člen

(posebna oblika izredne denarne socialne pomoči kot pomoč pri kritju stroškov pogreba)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se družinskemu članu umrlega, ki je poskrbel za pogreb v Republiki Sloveniji, kot posebna oblika izredne denarne socialne pomoči dodeli izredna denarna socialna pomoč kot pomoč pri kritju stroškov pogreba v višini dvakratnika osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona, vendar ne več kot znašajo stroški pogreba.

(2) Do pravice iz prejšnjega odstavka je upravičen družinski član umrlega, če je bil na dan smrti umrlega upravičen do socialno varstvenih pravic po tem zakonu ali katerega lastni dohodek oziroma skupni lastni dohodek družine, pri izračunu katerega se ne upoštevajo denarna socialna pomoč in varstveni dodatek po tem zakonu, otroški dodatek po zakonu, ki ureja družinske prejemke in državna štipendija po zakonu, ki ureja štipendiranje, ni presegal višine 606 eurov za samsko osebo oziroma 909 eurov za družino.

(3) Kot družinski člani umrlega iz tega člena se štejejo naslednje osebe:

1. zakonec oziroma oseba, s katero je umrli živel v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo oziroma oseba, s katero je umrli živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti;
2. otroci in pastorki,
3. starši oziroma oseba, s katero eden izmed staršev živi v zakonski zvezi ali v življenjski skupnosti, ki je po

zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti,

4. bratje ali sestre, nečaki ali nečakinje ter vnuki ali vnukinje.

(4) Družinski član umrlega, ki je poskrbel za pogreb, vlogo za izredno denarno socialno pomoč iz prvega odstavka tega člena vloži pri pristojnem centru za socialno delo v roku enega leta od datuma smrti umrlega, če zneska te pomoči pri računu za opravljene pogrebne storitve ni odštelo že pogrebno podjetje na podlagi podatka o upravičenosti družinskega člana do socialno varstvenih pravic po tem zakonu. Vlogi je treba priložiti originalni račun za opravljeni pogreb ali predračun stroškov pogreba in dokazilo o smrti, če podatek ni vpisan v matični register o smrti.

(5) Če je pogrebno podjetje pri računu za opravljene pogrebne storitve odštelo znesek izredne denarne socialne pomoči iz prvega odstavka tega člena, pogrebnemu podjetju ta znesek povrne izplačevalec pravice iz prvega odstavka tega člena.

(6) Izredna denarna socialna pomoč iz prvega odstavka tega člena se izplača v denarju družinskemu članu, ki je poskrbel za pogreb, oziroma z nakazilom pogrebnemu podjetju.

(7) Zneska iz drugega odstavka tega člena minister, pristojen za socialno varstvo, na novo določi s sklepom po letu, ki sledi letu, v katerem gospodarska rast preseže 2 odstotka bruto domačega proizvoda, na podlagi zadnjih znanih končnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije o pragu tveganja revščine.

50. člen

(merila za določitev višine minimalnega dohodka za varstveni dodatek)

(1) Višina minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana za ugotavljanje upravičenosti do varstvenega dodatka se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi na enak način, kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

(2) Osebi iz prejšnjega člena, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena starejša od 63 let ženska oziroma 65 let moški in pri kateri ni podan krivdni razlog iz 28. člena tega zakona, se višina minimalnega dohodka, določena v skladu s prejšnjim odstavkom, v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona poveča za:

1. 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za samsko osebo,

- za edino odraslo osebo v družini in

- za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena in mu pripada nižji minimalni dohodek;

2. 0,25 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena in mu pripada višji minimalni dohodek ali ima status aktivne osebe;

3. 0,55 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za samsko osebo iz 5. točke prvega odstavka 26. člena tega zakona.

(3) Če se pri določitvi minimalnega dohodka upoštevajo tudi otroci, se seštevek minimalnih dohodkov za varstveni dodatek, ki pripadajo posameznim družinskim članom družine, poveča za 0,11 osnovnega zneska minimalnega

dohodka.

51. člen

(način določitve višine varstvenega dodatka)

(1) Višina varstvenega dodatka za samsko osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in nima lastnega dohodka, se določi v višini 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

(2) Višina varstvenega dodatka za samsko osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in ima lastni dohodek, se določi v višini razlike med minimalnim dohodkom za varstveni dodatek, ki pripada tej osebi, in njenim lastnim dohodkom.

(3) Višina varstvenega dodatka za osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in se nahaja v družini, se določi kot razlika med seštevkom minimalnih dohodkov za varstveni dodatek, ki pripadajo posameznim družinskim članom družine, in lastnim dohodkom družine.

(4) Ne glede na prvi, drugi in tretji odstavek tega člena se višina varstvenega dodatka za upravičence do denarne socialne pomoči oziroma za osebe, ki bi do denarne socialne pomoči lahko bile upravičene ter izpolnjujejo pogoje iz 49. člena tega zakona, določi v višini:

1. 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za samsko osebo,

- za edino odraslo osebo v družini in

- za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in mu pripada nižji minimalni dohodek;

2. 0,25 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in mu pripada višji minimalni dohodek ali ima status aktivne osebe;

3. 0,55 osnovnega zneska minimalnega dohodka:

- za samsko osebo iz 5. točke prvega odstavka 26. člena tega zakona.

(5) Če se pri določitvi minimalnega dohodka iz prejšnjega odstavka upoštevajo tudi otroci, se višina varstvenega dodatka poveča za 0,11 osnovnega zneska minimalnega dohodka.